

ґрунтується на системі заходів по підвищенню економічної родючості землі і всебічній інтенсифікації виробництва.

Література.

1. Відоменко І.О. Собівартість продукції як складова організаційно-економічного механізму реалізації стратегії лідирування у витратах // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Формування конкурентноздатності підприємств АПК в умовах ринкової трансформації економіки”. – Полтава: Полтавська ТПП, ПП „Форміка”, 2004. – С. 12-14.

2. Моссаковський В. Концепція побудови управління витратами у сільськогосподарських підприємствах / В. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 6. – С. 32-42.

3. Світовий О. М. Ефективність виробництва та особливості формування виробничих витрат в рослинництві / О. М. Світовий // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства : Економічні науки. – Харків : ХНТУСГ, 2007. – Вип. 66. – С. 178–184.

4. Світовий О. М. Основні чинники формування виробничих витрат у рослинництві в ринкових умовах / О. М. Світовий // Вісник Сумського НАУ. – 2007. – № 6–7 (26–27). – С. 302–306.

5. Сук П.Л. Групування витрат виробництва в умовах ринку / П.Л. Сук // Економіка АПК. – 2005. – № 1. – С. 53-56.

6. Цал-Цалко Фінансова звітність підприємства та її аналіз / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: ЦУЛ, 2002. – 460 с.

УДК 65.011.56.004:631.11

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В МАЛИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ *Навроцький С.А., к.е.н., доцент, М'яка С.І., асистент, Полтавська державна аграрна академія*

У статті розглянуто основні етапи процесу автоматизації обліку в малих підприємствах аграрної сфери. Визначено тенденції та перспективи використання комп'ютерних інформаційних технологій.

This article is concerns mean stages of process automation accounting in small enterprises of agriculture, in addition tendencies using of computers information technologies was certain.

Постановка проблеми. Успішний розвиток господарюючого суб'єкту залежить від рівня його інформаційного забезпечення. Інформаційним осередком підприємства є система бухгалтерського обліку, що реєструє, обробляє та інтерпретує дані про господарську діяльність та передає їх у вигляді звітності зовнішнім та внутрішнім користувачам.

Дані про господарські процеси є вхідною інформацією, яка через систему накопичення, систематизації та узагальнення перетворюється на фінансову та управлінську звітність, що є вихідною складовою системи бухгалтерського

обліку, саме від своєчасності, повноти та достовірності якої залежить ефективність управлінських рішень та, як наслідок, – фінансового стану підприємства.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання автоматизованої форми обліку та звітності розглянуто у працях відомих вчених: Ф.Ф. Бутинець, В.П. Завгородній, С.В. Іваенко, П. Пічугін, О. Дудій та інших вітчизняних науковців. Проте комп'ютеризована форма обліку та перспективи її впровадження малими підприємствами аграрної сфери потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження переваг та розкриття особливостей автоматизованої форми обліку, як одного з ефективних шляхів удосконалення бухгалтерського обліку в малих сільськогосподарських підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Автоматизація системи бухгалтерського обліку направлена на вирішення проблеми точності та оперативності облікових даних. Застосування бухгалтерських програмних продуктів дозволяє суттєво прискорити процес формування звітності, адже змінюється технологія обробки облікових даних, схему якої розглянемо за допомогою рис.1.

Разово фіксуючи вхідну інформацію, що автоматично обробляється через систему технологічного забезпечення можна в будь-який час та в лічені хвилини отримати звітні облікові дані. Автоматизована інформаційна система забезпечує безперервний зв'язок між інформацією та її користувачем.

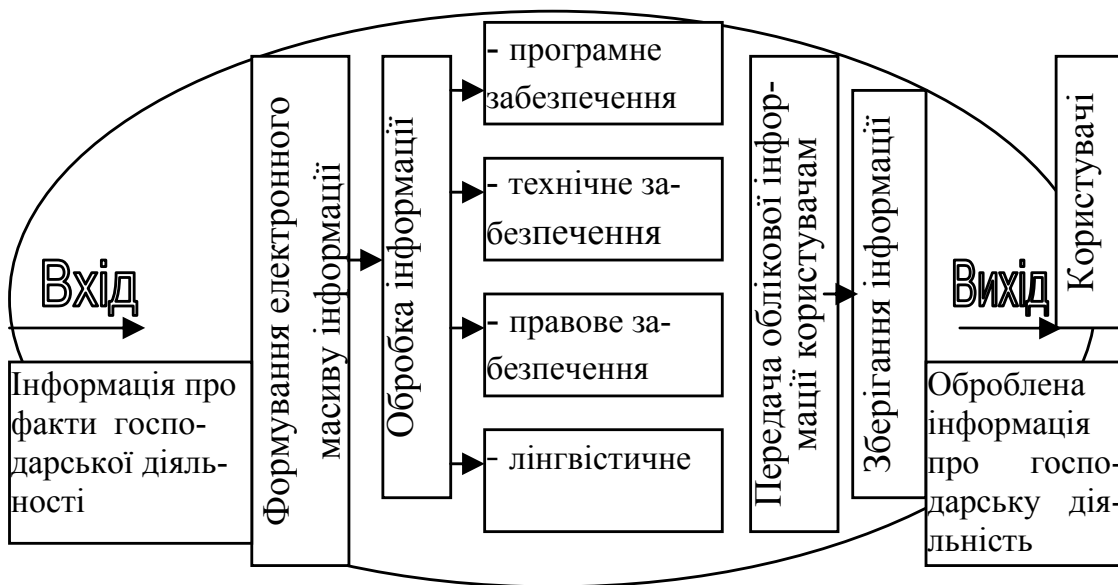

Рис. 1. Система бухгалтерського обліку в умовах комп'ютеризованої системи обліку

Ринок бухгалтерських програм досить об'ємний. Серед різноманіття програмних продуктів малі підприємства повинні орієнтуватися на рекомендовані їм засоби автоматизації. Серед яких: «1С: Підприємство», «АБ Офіс 2000», «Акцент», «Бест-Про», «РС-Фінанси», «Свод», «Універсал» та інші. Однією з найбільш вживаних є програма «1С:Підприємство» версія 7.7 Конфігурація «Бухгалтерський облік для України». Це універсальний програмний

продукт, що рекомендований для малого та середнього бізнесу. Дана програма є нескладною та зручною у використанні і не вимагає чіткого розподілу функціональних обов'язків. Оскільки, як правило, облік на малих підприємствах забезпечується кількома особами, складовою частиною якої є «1С: Бухгалтерія». Це програма, передбачена для ведення системи бухгалтерського обліку, основними складовими якої є: план рахунків, константи, довідники, документи, журнали, звіти, сервіс, система допомоги.

Слід відмітити, що довідкова інформація досить потужна. Дозволяє користувачу отримати достатню інформацію про функціональне значення піктограм, а також інструкції щодо введення, редагування та обробки облікових даних і формування звітності.

Функціональні можливості програми досить широкі. Режим «Конфігуратор» забезпечує налагодження (дозволяє налаштування плану рахунків, системи аналітичного обліку, створення нових форм документів, звітів та розрахункових алгоритмів). При роботі в програмі можна використати калькулятор, календар та елементи аналізу через систему побудови графіків та діаграм. Також програма забезпечує перевірку на коректність господарських проведення, пропонує великий перелік типових проводок. Зокрема через звіт «Технологический анализ бухгалтерского учета» можна здійснити перевірку господарських записів за такими напрямками:

- аналіз робочого Плану рахунків;
- аналіз рахунків, що підлягають закриттю в кінці звітного періоду;
- аналіз бухгалтерських залишків;
- аналіз бухгалтерських проводок.

Звісно, що виявити всі недоліки та помилки неможливо, але така система забезпечує достатній рівень хай формальної, але все-таки перевірки бухгалтерських даних.

В інформаційному вікні, при проведенні первинних та зведених документів, виводяться повідомлення щодо допущених помилок.

Програма забезпечена системою захисту. Зокрема регулює можливість зняття копій з електронних документів та забезпечує режим авторизації доступу через систему пароллю.

Пристаючи до введення господарських операцій необхідно здійснити налаштування:

- робочий план рахунків, що враховує особливості господарюючого суб'єкта, його систему обліку та оподаткування;
- первинні та зведені документи, що є характерними для малих підприємств аграрної сфери;
- звітні документи.

Облікову роботу в режимі «1С:Підприємство» необхідно організувати за такими етапами:

1. Налаштування облікового періоду.

Встановити робочу дату та звітний період можна в меню «Сервіс»-«Параметри» та робочий період – «Операції»-«Управление бухгалтерскими итогами».

2. Сформувати вхідну інформацію у вигляді довідників та констант.

У програмі реалізовано великий перелік довідників, що містяться в меню «Справочники». Формуючи довідники, необхідно враховувати особливості аналітичного обліку. Оскільки довідники відповідають певному виду субконто. Робота з константами ведеться в спеціалізованому вікні «Константи» в меню «Операции», або через «Помощь- Помощник заполнения констант»

3. Введення вступних залишків.

Залишки рекомендовано вводити через документи:

- Товарно-матеріальних цінностей (Документ «Остатки ТМЦ») Шлях: «Журналы» – «Прочие-Ввод остатков»;

- Дебіторської та кредиторської заборгованості (Документ «Остатки взаиморасчетов») Шлях: «Журналы» – «Прочие-Ввод остатков»;

- Заборгованості по заробітній платі (Документ «Начисление ЗП») Шлях: «Журналы» – «Зарплата».

По інших рахунках за допомогою «Журнал операции». Шлях: «Журналы» - «Журнал операций – Insert».

4. Відображення господарських процесів.

Як правило, фіксації фактів господарських процесів здійснюється в первинних документах, що містяться в меню «Документы» або «Журналы». Доцільніше новий документ формувати через «Журналы», оскільки в цьому режимі доступні документи, що вже проведені. Тож можна здійснити контрольну та аналітичну функції обліку до існуючих документів, а також ввести новий. Нестандартні господарські операції можна провести через «Журнал операций» - «Операция». При цьому, користувач самостійно проставляє дебет та кредит та заповнює аналітику через систему субконто. Але слід пам'ятати, що вводячи господарські операції «вручну» необхідно провести всі пов'язані бухгалтерські проводки. Адже, при формуванні первинного документа користувач регулює лише кілька рахунків, що задіяні при формуванні господарської операції, а решта рахунків та проводок формується автоматично на підставі підв'язаних шаблонів.

У процесі формування господарських операцій слід не забувати про послідовність оформлення документів. Зокрема малі підприємства, як правило, є платниками ПДВ, то право на податковий кредит чи податкове зобов'язання надає «перша подія». Так, при авансі - це «Банковская выписка», а за умови післяплати – «Приходная накладная» або «Услуги сторонних организаций».

При формуванні витрат на виробництво першим документом є «Предварительная калькуляция», а лише в кінці звітної періоду на підставі проведених документів автоматично сформується «Окончательная калькуляция».

Не слід забувати й про послідовність проведення документів. Першим завжди проводиться «документ-замовлення», що є основою для формування інших пов'язаних документів. Так, наприклад:

- Рахунок-фактура – видаткова накладна - податкова накладна – банківська виписка;

- Вхідний рахунок – платіжне доручення - банківська виписка – пода-
ткова накладна - прибуткова накладна;

5. Звітність.

Перед формуванням звітності необхідно провести закриття обліково-
го періоду через документ «Финансовые результаты». У програмі реалізовано
великий перелік управлінської та фінансової звітності, що формується про-
грамою автоматично, на підставі проведених документів. Фінансова звітність
міститься в меню «Отчеты» - «Регламентированные», а управлінська - «Стан-
дартные». Стандартні звіти призначені для формування даних за підсумками
по бухгалтерських проведеннях в різних розрізах. Зокрема про залишки та
обороты по всіх рахунках та операціях звітного періоду – «Оборотно-
сальдовая ведомость» та «Главная книга», «Шахматка». Також можна сформу-
вати звітність в розрізі рахунку чи субконто: «Анализ счета», «Анализ субко-
нто», «Картка счета», «Картка субконто» тощо.

Враховуючи особливості сільського господарства, фірма «1С» пропо-
нує «1С: Підприємство версії 7.7 Конфігурація для сільськогосподарських
підприємств України», основні системи якої аналогічні стандартній версії
«1С: Підприємство», додатково введено довідники, документи та звіти, що
характерні для введення операцій у сільському господарстві. Зокрема, в «1С:
Підприємство версії 7.7 Конфігурація для сільськогосподарських підпри-
емств України» (версія 2), виробництво доповнює документ «Сдача ГП на
склад». Значно розширено перелік документів по обліку оплати праці: «Сде-
льный наряд», «Путевые листы», «Лист машиниста - тракториста» тощо.
З'явився комплекс документів по розрахунках за паями: «Начисление паев»,
«Выплата паев», «Ведомость на выдачу пая», «Ведомость для продажи живот-
ных в счет пая», «Расходная ведомость в счет пая», «Реализация животных в
счет пая» тощо. Деяко розширився перелік документів у закладці «Складское»
- «Заправочный лист», «Списание масел», «Лимитно-заборная карта», «Пере-
мещение топлива между автомобилями». З'явилися і нові підбірки:

- «Животноводство» (приходная и расходная накладные по живот-
ным; привес и приплод животных; перемещение и забой; «Списание моло-
дняка», «Ведомость для продажи животных», «Учет кормодней», «Незавер-
шенное производство в животноводстве», «Калькуляция животноводства»,
«Плановая себестоимость прироста животных», «Ликвидация животных ос-
новного стада» тощо).

- «Растениеводство» («Токовое хозяйство», «Незавершенное растение-
водство», «Калькуляция растениеводства», «Плановая техническая карта»).

- «Переработка» («Взаиморасчеты за переработку», «Возврат с переработ-
ки», «Приходная накладная на переработку», «Списание ТМЦ в переработку»).

- «Молокозавод» («Розничная накладная отдела сбыта», «Перемещение
ГП в розницу», «Перемещение по молокозаводу», «Выпуск п/ф и готовой
продукции», «Поступление молока на переработку», «Сепарирование молока»,
«Товарно-транспортная накладная молока», «Расходная накладная молока»).

- «Транспорт» («Ввод в эксплуатацию шин», «Перемещение шин»,
«Списание шин», «Списание топлива с автомобилей»).

- «Рыболовство» («Квитанция вылова рыбы», «Изготовление сетей», «Инвентаризация сетей»).

Оскільки переважна більшість сільськогосподарських підприємств зберігають своє зерно на ХПП, то в програмі «1С: Підприємство версії 7.7 Конфігурація для сільськогосподарських підприємств України» (версія 2), передбачено цілу низку документів, що забезпечать облік очистки, усушки, лабораторного аналізу, транспортування та інших операцій, пов'язаних зі зберіганням. Зокрема «Акт зачистки», «Акт лаборатории», «Акт очистки», «Акт расчет», «Акт розрахунок», «ІТН зерна», «Возврат с хранения» тощо.

Не слід забувати і про особливості закриття звітної періоду сільськогосподарських підприємств. Першими підлягають закриттю загальновиробничі затрати, що розподіляються між галузями виробництва за об'єктами обліку, як правило, пропорційно до суми прямих витрат за вирахуванням у рослинництві вартості насіння, у тваринництві – кормів, а в промисловості – сировини і матеріалів. Також у відповідності до П(С)БО 16 «Витрати» господарюючий суб'єкт може обрати і іншу базу розподілу: години праці, заробітну плату, обсягу діяльності тощо. Для закриття рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» в програмі реалізовано документ «Закрытие 91 счета» в розрізі субрахунків. Далі слід розподілити витрати допоміжних виробництв через документ «Распределение затрат вспомогательных производств». Через «Определение финансового результата» автоматично закриваються 7-й та 9-й класи рахунків на рахунок 79 «Фінансові результати», а за потреби і 8-й клас.

Програма «1С: Підприємство версії 7.7 Конфігурація для сільськогосподарських підприємств України» (версія 2) значно розширила перелік управлінської звітності з урахуванням особливостей сільськогосподарської галузі. З'явилася підбірка звітності по тваринництву, рослинництву, рибальству, транспорту ХПП тощо. Також з'явився додатковий підпункт в регламентованій звітності - «Отчеты для С/Х».

Слід відмітити, що переваги автоматизованої форми обліку очевидні:

- разове введення інформації та багаторазове її використання;
- формування лише первинної документації, а її опрацювання проводиться програмним продуктом автоматично;
- формування управлінської та фінансової, статистичної та податкової звітності автоматично на будь-який період часу;
- обробка та зберігання досить великого обсягу інформації;
- прискорення процесу обміну інформацією;
- полегшення трудомісткості облікового персоналу тощо.

Не слід розглядати систему бухгалтерського обліку як відокремлену ланку підприємства. Адже вона є складовою частинною господарської діяльності і поряд з економічним, фінансовим, управлінським, маркетинговим та іншими відділами забезпечує його розвиток. Тому слід говорити про комплексну систему автоматизації діяльності господарюючого суб'єкта, що реалізована в багатьох програмних продуктах, у тому числі і програмі «1С: Підприємство» складовою частиною якої є «1С: Бухгалтерія».

Висновки. Саме автоматизуючи діяльність всіх структурних підрозділів підприємства, можна досягти максимального ефекту від автоматизації. Запровадження автоматизації обліку сприятиме, в першу чергу, скороченню процесу введення та обробки облікової інформації, прискорить процес обміну обліковою інформацією, практично зведе до нуля неточності за рахунок заокруглень, приписів та арифметичних помилок. Тобто сприятиме своєчасному та достовірному наданню інформації зовнішнім та внутрішнім користувачам.

Отже, комплексне запровадження всіх компонентів сприятиме успішному розвитку малих форм господарювання на селі, що в свою чергу забезпечуватиме оздоровлення аграрного сектора економіки України.

Література.

1. Дубій О. 12 уроків з 1С: бухгалтерії / О. Дубій. – 2-ге онов. вид. – Львів: БАК, 2002. – 232 с.
2. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посіб. / С.В. Іваненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 349 с.
3. Пічугін П. 1С: бухгалтерія: доступно для бухгалтера: практик. посіб. для сучасного бухгалтера / П. Пічугін. – Х. :Фактор, 2004. – 452 с.

УДК 631.145: 65.011.3

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ПОДОЛАННЯ АГРАРНИХ РИЗИКІВ

Обревко Т.О., ст. викладач,

Полтавська державна аграрна академія

У статті розглядаються актуальні проблеми сучасного розвитку аграрного виробництва України, пріоритети його розвитку, конкурентоспроможність, фізикозахищеність, кластерний підхід.

The article topical problems considering actual problems of modern developing agrarian production in Ukraine, priorities of its development, competitiveness, protection against risks, cluster approach are being considered.

Постановка проблеми. Перед аграрною сферою стоїть головне завдання – збільшення виходу сільськогосподарської продукції, значне підвищення прибутковості та конкурентоспроможності галузі на базі ефективного використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Це можливо лише за умови мобілізації усіх потенціалів галузі та за рахунок використання сучасних методів організації виробництва, переробки, зберігання та реалізації продукції. З огляду на це, постає актуальним питання обґрунтування нових можливостей використання в Україні, насамперед, вже існуючих у світі кращих зразків систем господарювання та формування системи ризик-менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що цією проблемою переймалися такі вчені, як М.Ф. Кропивко, Д.І. Мазоренко, І.О. Белебе-ха, В.В. Бакум, П.Т. Саблук, Р.Ю.Сорока та багато інших.